

HÖGKYRKLIGHET OCH GRUPPRÖRELSE

Pastor
Evert Palmer

drar gränslinjen mellan de
bägge religiösa riktningar
som mest märkbart påver-
kat Svenska kyrkan under
senaste decenniet.

Evert Palmer

De två religiösa riktningar, som mest märkbart påverkat Svenska kyrkan under det senaste decenniet äro grupprörelsen och högkyrkligheten. Den förra tarvar ingen presentation. Det stod på sin tid tillräckligt av uppståndelse kring namnet Oxford, för att man inte skulle veta vad Oxfordgruppen vill. De fyra absoluterna, livsförvandling, moralisk upprustning äro några av slagorden ur dess rustningskammare, vilka gått in i det svenska folkets medvetande. "Skrattet från Visby" genljöd över landet. För somliga var det en förargelse — man visste inte, om det var ett modernt skandalord, den stötesten varom evangelierna tala, eller rent av en andlig farsot. I den senare åsikten möttes en del kulturradikala och gammaldags fromma.

Var detta en av orsakerna till att grupprörelserna sökt utplåna "firmanamnet"? Man måste i så fall beklaga detta undfallande. Kristendomens outtömliga källsprång hade här gått i dagen med en ny åder, en som därtill icke hade någon benägenhet att torka ut i en sekterisk fåra. Människor, som annars inte ville eller kunde förstå kristendomen i traditionell dräkt, lystrade till namnet Oxford. De trodde på denna nya manifestation av kristet liv. Hur som helst är Oxford i tillräckligt friskt minne för att inte behöva någon ytterligare presentation.

Annorlunda förhåller det sig med den unga kyrklighet, som går under namnet högkyrklighet. Vad som förstås därmed är mindre känt. Den är f. ö. ingen enhetlig företeelse. För de flesta innebär den något "katolskt". Katolsk vill också högkyrkligheten vara, men i en annan mening än den populära uppfattningen avser. Den har ingen dragning till Rom även om den här och där företer tecken på ett oansvarigt romaniserande koketteri. Allvarsammare är om dess dogmatik inte kan hålla klara linjer mellan evangeliskt och romerskt. Dess iver att hålla sig till bekännelseskriterierna är emellertid påtaglig. Katolsk vill den vara i så måtto att den önskar göra allvar av Kyrkans egenart, av vad hon alltså redan äger i tradition och bekännelse. Högkyrkligheten vill föra Kyrkans kamp med Hennes egna vapen. d. ä. i samlingen kring ord, sakrament och tidebön. Den ser i Kyrkan en sakramental gemenskap, som sträcker sig genom och över alla statens och tidsålderns gränser och som i eucharisti och tidegård uppenbarar sig som den

kyrkligheten vill en klassisk kristendom. Grupprörelsen och högkyrkligheten ha haft betydelse långt utöver vad den direkta anslutningen till dem låter förmoda, även om båda stundom framträtt i en mindre lyckad dager. Ehuru i vissa stycken diametralt motsatta varandra förete de i andra avseenden påtagliga beröringspunkter. Ytterligheterna beröra varandra.

*

kyrkligheten skiljer sig från grupprörelsen däruti, att den kräver, att bikten handhaves av prästen samt att bikt åtföljes av avlösning. Det är ett beriktigande för att bikten inte måtte stanna vid att bli en blott psykologisk utlösning.

Kristendomen i våra dagar har övergått från defensiv till offensiv, även om den ännu inte nått den slagkraft och bredd, som kan komma. Det förändrade kulturläget har gjort, att mångas ögon öppnats för trons funktion i denna värld. Redan Oxfords revolt bidrog att tvinga kristendomen ut ur den metafysikens skamvrå, dit en intellektualiserad kultur hade förvisat den. Skulle Gud inte vara lika intresserad av mina affärer som för mitt gudstjästbesök? Också sökte grupprörelsens folk Andens ledning mitt i de trivialaste vardagsbeslut. Den gjorde kristendomen till något konkret, och den gav sitt folk en ny konstruktiv fantasi, som inte bara såg synner av en förvandlad värld utan som grep sig an med praktiska ting från barnuppföstran i hem och skola till riksdagsbeslut, press och film. Alit skulle in under "förvandlingen". Ty för Oxfordgruppen kommer kristendomens synlighet till stånd i en förvandlad värld.

På denna punkt ligger både dess styrka och svaghet. Det är sant, att det nya livet icke rör sig i ett lufttomt rum. Men det är en barnsjukdom, när man talar om en kristen världsrevolution. Vad värre är, det är en nära nog irreligiös tanke, när man motiverar kristendomen med en samhällelig, politisk, ekonomisk eller personlig förvandling. Därför har inte heller grupprörelsen något att säga om trons makt att gå igenom trångmål och kors.

*

Grupprörelsen ville göra Kyrkan till en marscherande kyrka. På denna punkt räcka högkyrkligheten och grupprörelsen varandra handen. De vilja båda personlig väckelse och kyrklig förnyelse. De vilja båda gå synden in på livet och tvinga den moderna människan ut ur sin egocentricitet. De veta båda, att ingen seger vinnes över synden utan lidelsefull kamp. De vilja båda bryta den moderna människans till det yttre flotta men till det inre haltlösa stilideal. De vilja båda oroa människan. De vilja driva fram henne till heroiska beslut. De vilja ge henne något att tro på och att handla efter. De se båda Kyrkan såsom något konkret och den kristna gemenskapen som en realitet, som genomskär alla gränser. Kyrkan är ingen idé. Hon är icke osynlig, även om hon är yttersidan av en osynlig realitet.

Även om grupprörelsen inte har en utformad lära, torde dess uppfattning av Kyrkan vara en annan än högkyrklighetens. Det betyder mindre. Det som är av vikt är att båda vilja väckelse och omvändelse och att båda vilja göra allvar av Kyrkan såsom ett hem för den förlorade sonen — en upplevelse som på allvar är förbehållen först den, som gått vägen över bikt och avlösning. Viktigare är att högkyrkligheten markerar, att omvändelsen inte är ett självändamål. Den måste hämta sin näring och förtäta växt i Kyrkans gemenskap. Det innebär att man fostras i ett sakramentalt liv och i ett disciplinerat andaktsliv i Kyrkans gemenskap. Därför lägger denna kyrkliga riktning stor vikt vid liturgi och tidebön.

Mången ser i detta blott en tom ritualism och prästerlig egenhet, som än mer skulle fjärma Kyrkan från folket och isolera henne. Högkyrkligheten har också all anledning att se upp för att skrudar och kåpor icke bli viktigare än hjärtat där innanför. Andra åter mena, att om Kyrkan bara

I förstone äro olikheterna mest i ögonen fallande. Grupprörelsen älskar att utplåna gränsen mellan präst och lekman. Det beror av att man önskar understryka det allmänna prästämötet. Högkyrkligheten åter hävdar energiskt ämbetet. Oxfordgruppen föraktar de liturgiska formerna och rådes icke att taga biografier och restauranger i anspråk för sina möten. Här är Kanaans tungomål bannlyst, medan högkyrkligheten älskar den liturgiska tillbedjan, ofta framuren på fornkylkliga gregorianska melodier. Håller grupprörelsen möte i en kyrka, uppträder prästen gärna i kavajkostym för att betona, att han är människa och syndare som alla andra. Inom högkyrkligheten döljer han sin mänskliga skröplighet och privata person bakom alba, stola och mässhake och låter de liturgiska färgerna spela sin sköna melodi samman med orgel och koral. Företer den ena rörelsen en starkt subjektiv karaktär, visar den andra en objektiv uppsyn.

Både grupprörelsen och högkyrkligheten söka metodiskt forma sitt folk ända till likriktning. Metoderna äro för båda i viss grad desamma: Bekännelse, bikt och bön. Bekännelsen inom gruppen är en bekännelse om livsförvandling. Om många taga anstöt av dessa personliga vittnesbörd, bör Oxfordfolket kunna svara med Strindbergs ord i Brev till Harriet Bosse: "Att jag bekände min tro kan icke vara något jag skulle ångra, ty jag vore en otacksam lymmel, om jag icke begagnade tillfället att säga de stackars människorna hvar jag fick hjälpen och hvar de kunna finna den."

Inom högkyrkligheten får denna bekännelse en mer objektiv klang: den blir en bekännelse till den kristna tron, och den gemenskap den hänvisar till är Kyrkan. Bekännelsen om förvandling förstummas här. Man är mera angelägen att peka på den objektiva sanningen än de personliga kvalifikationerna och tillstånden, och den personliga erfarenheten uttryckes i bekännelsen av vad man med den

pa. Särskilt får denna be-
sin plats i liturgien: man önskar en levande, aktiv församling, som högt och på knä deltar i syndabekännelse och bön, och som frimodigt bekänner apostlarnas och kyrkans tro.

Högkyrkligheten har länge fört bikten talan, men först grupprörelsen har kommit den att praktiskt utövas i breda lager. Ofta tar man grupprörelsens allmänna vittnesbörd för att vara bikt. Den verkliga bikten sker även där på tu man hand. Men hög-